

BAO ZHONG OF DE OERNIER

De Chinese Klassieken vertellen ons dat de *du mai*, de *ren mai* en de *chong mai* een gemeenschappelijke bron hebben, namelijk *bao zhong*. Uit de literatuur blijkt dat er problemen zijn met het vertalen van dit begrip. De vraag is dan ook wat dit begrip precies inhoudt. *Bao zhong* wordt in de regel vertaald als uterus of ‘paleis van de *jing*’. Dit artikel pleit ervoor dat *bao zhong* gerelateerd is aan de oernier en het daaruit voortkomende urogenitale systeem. Ook dient het begrip ‘uterus’ in de verschillende vertalingen ruimer te worden geïnterpreteerd en niet louter als de fysieke structuur van de baarmoeder.

Door Jolanda Mourik – de Vilder
Correspondentie auteur: jolanda.mourik@emms.nl

Inleiding

De idee dat de *ren mai*, de *du mai* en de *chong mai* hun oorsprong vinden in één principe, de 胞中 *bao zhong*, wordt voor het eerst vermeld in de *huang di nei jing*, een oude Chinese medische tekst die beschouwd wordt als de basis van de Chinese geneeskunde.

Ook Li Shi-zhen, één van de grootste artsen in de Chinese geschiedenis, recent vertaald door Chace en Shima^{1,2}, schrijft dat zowel de *ren mai*, de *du mai* als de *chong mai* hun oorsprong vinden in *bao zhong*. Chace en Shima vertalen *bao zhong* als ‘gestational membranes’, zwangerschapsvliezen!

Ook in vertalingen van de *huang di nei jing* is er inconsistentie ten aanzien van het begrip *bao zhong*. Henry C. Lu gebruikt termen als ‘from inside the womb’³, ‘in the womb’⁴, en ‘the internal region of the womb’⁵. Wu Linsheng en Wu Qi spreken over ‘bladder’⁶ of ‘uterus’⁷. Wiseman & Feng vermelden de term ‘*bao zhong*’ niet in hun Practical Dictionary⁸. Wel worden de begrippen 胞絡 *bao luo* (uterine network vessels) en 胞脈 *bao mai* (uterine vessels) uitgelegd.

Ook Paul U. Unschuld behandelt in zijn woordenboek van de *nei jing*⁹ het begrip *bao zhong* niet.

Bao Zhong en Dan Tian

In de *yi zong jin jian*¹⁰, een boek over alle aspecten van Chinese geneeskunde vanaf de ‘Periode van Lente en Herfst’ (770-476 B.C.) tot aan de *qing*-dynastie (1644-1912), wordt gezegd dat *bao* hetzelfde is als *dan tian*, uterus en ‘paleis van de *jing*’: “the *du mai* arises within the lower abdomen, externally in the abdomen, internally in the *bao*, also called *dan tian* in both men and women: in women it is the uterus, in men it is the room of sperm”¹¹. Deze passage geeft aan dat de structuur ‘*bao*’ zowel bij de man als bij de vrouw aanwezig is. Bij de vrouw verwijst *bao* naar de uterus, bij de man naar het ‘paleis van de *jing*’ (精宮 *jing gong*). *Dan tian* of onderste cinnaberveld is een term afkomstig uit het daoïsme. *Dan tian* wordt meestal gelokaliseerd op drie vingerbreedtes onder de navel en twee vingerbreedtes daar achter, inderdaad daar waar men bij de vrouw de uterus aantreft.

Bao Zhong en Uterus

In de *huang di nei jing su wen*¹² wordt *bao zhong* bij de vrouw duidelijk neergezet als de uterus. Wanneer uitgelegd wordt wat *bao mai* is, staat er: “wanneer de menstruatie niet komt, komt dit door een blokkade van de *bao mai*, de *bao mai* heeft een afhankelijkheidsrelatie (屬 *shu*) met het hart en een verbinding (絡 *luo*) met *bao zhong*”. Hier wordt met *bao zhong* duidelijk de uterus bedoeld, gezien het feit dat het over het uitblijven van de menstruatie gaat.

Volgens Rochat de la Vallee is *bao zhong* hier echter niet precies hetzelfde als de uterus. Zij vertaald vertaalt het als het centrum van 'de oorsprong van het leven', van waaruit de extra meridianen die het leven organiseren, ontspringen en uitstromen¹³. Dit is dus een ruimer begrip dan alleen de uterus.

Bao Zhong en Ming Men

De *bao zhong* wordt ook wel vergeleken met *ming men* of 'de bewegende *qi* tussen de nieren'. Het feit dat er geen eenduidigheid bestaat over *ming men* blijkt wel uit het woordenboek van Wiseman & Feng¹⁴. Zij schrijven dat er over *ming men* zes verschillende theorieën zijn: a) beide nieren bevatten *ming men*, b) de ruimte tussen de nieren is *ming men*, c) *ming men* is de bewegende *qi* tussen de nieren, d) *ming men* is de oorsprong van *yuan qi* en het huis van vuur en water, e) *ming men* is het voor-hemelse vuur of de "echte *yang*" van het hele lichaam, f) *ming men* is bij de vrouw de baarmoedermond en bij de man de barrière die de ejaculatie regelt.

In de *nan jing*¹⁵ lezen we: "De twee nieren zijn niet allebei nieren. Links is de nier en rechts is *ming men*. *Ming men* is de plaats waar *shen jing* verblijft, en waar de 原氣 *yuan qi* aan verbonden is. Bij mannen wordt de *jing* hier opgeslagen, bij vrouwen is het verbonden met *bao* (uterus)". In een ander hoofdstuk van de *nan jing*¹⁶ vinden we nogmaals exact dezelfde quote, maar wordt er nog een zin aan toegevoegd, namelijk: "Deze *qi* is in vrije communicatie met de nieren".

In deze context worden zowel de uterus als het 'paleis van de *jing*' dus *ming men* genoemd, terwijl uit de paragraaf '*bao zhong* en uterus' bleek dat de uterus en het 'paleis van de *jing*' beiden bestempeld werden als *bao zhong*. Er is blijkbaar een overeenkomst tussen *bao zhong* en *ming men*.

De *nan jing*¹⁷ zegt verder dat *ming men*, de bewegende *qi* tussen de nieren en onder de navel, de oorsprong is van het leven en van de twaalf meridianen.

Zhang Jing Yue merkt op in de *Lei Jing*¹⁸, een analyse van de *nei jing*: 'Het vuur van *ming men* noemen we *yuan qi*. Het water van *ming men* noemen we *yuan jing*. Dit maakt ons duidelijk dat de *yuan qi* en *yuan jing* niet tot de nieren behoren, maar tot *ming men*'. Ook beweert hij dat '*ming men* gelokaliseerd is in de nieren, en dat zonder *ming men* de *yin qi* van de vijf *zang* niet gevoed kan worden, evenmin als de *yang qi* van de vijf *zang* kan opstijgen'^{19,20}.

Dit geeft aan dat het leven en haar activiteit werkelijk afhankelijk zijn van *ming men* en de bewegende *qi* tussen de nieren. Zonder goed functionerende *zang* is er geen leven mogelijk.

Wat is Bao Zhong

Bovenstaande citaten maken wel duidelijk dat er in de Chinese geneeskunde geen eenduidigheid bestaat over de naam van de oorsprong van het leven in het lichaam. Het is wel duidelijk dat daar de extra meridianen ontspringen. Het lijkt zo te zijn dat de termen uterus, *jing gong*, *bao zhong*, *ming men* en *dan tian* door elkaar gebruikt worden, hetgeen verwarring scheidt; de *nei jing* refereert aan *bao zhong*, de *daoïsten* spreken over *dan tian*, en volgens de *nan jing* gaat het hier om *ming men*.

De meest gangbare vertaling voor *bao zhong* is 'uterus' voor de vrouw en voor de man 'paleis van de *jing*'. De uterus is een spier. 'Het paleis van de *jing*' lijkt ook eenvoudig te interpreteren en te bestaan uit de testes en de epididymes. De testes zijn de gonaden (geslachtsklieren) van de man. De epididymis (bijbal) heeft voornamelijk een opslagfunctie. In een vroeg embryonaal stadium liggen de testes evenals de uterus in de buikholte. De afdaling naar het scrotum begint dan rond de tweede zwangerschapsmaand en is normaliter rond de geboorte voltooid.

Het is opmerkelijk dat de oorsprong van het leven en van drie belangrijke meridianen, de *chong mai*, de *ren mai* en de *du mai* bij een vrouw voortkomen uit een spier, de uterus, en bij de man uit twee klieren, de testes. Zou de duiding van *bao zhong* in de man en de vrouw niet homoloog moeten zijn?

Om hier duidelijkheid in te krijgen kan gekeken worden naar de westerse embryogenese. Hier kan tegenin gebracht worden dat oosterse en westerse geneeskunde gebaseerd zijn op verschillende inzichten. Het perspectief is verschillend, maar door beiden wordt hetzelfde lichaam bestudeerd. Daarom wordt er hier voor gekozen de westerse embryogenese te integreren met de oosterse inzichten en deze te koppelen aan het begrip *bao zhong*.

Het Raamwerk

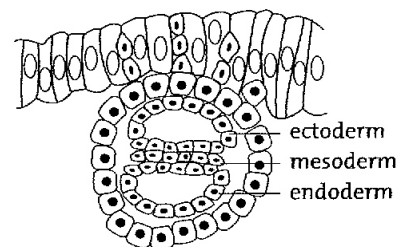
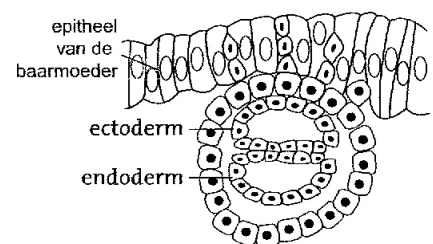
Elisabeth Rochat de la Vallee²¹ schrijft dat de acht extra meridianen een basaal raamwerk vormen bij het ontstaan van het lichaam. Hierbij is de *du mai* verantwoordelijk voor een eerste presentatie van *qi* en *yang* in het lichaam en de *ren mai* voor de eerste structurering van *xue*, *yin* en *jin ye*. De *chong mai* zorgt vervolgens voor een harmonieus samengaan van de oppositie tussen *ren* en *du mai* als de zee van bloed²², de zee van de twaalf meridianen²³ en als zee van de vijf *zang* en de zes *fu*²⁴.

ren mai	↔	du mai
yin	chong mai	yang
xue	↔	qi

De analogie met de drie kiembladen zoals beschreven in de embryogenese door de westerse geneeskunde dringt zich hier op. Nadat een bevruchte eicel zich als zygote achtereenvolgens ontwikkelt tot morula en blastula, nestelt deze zich in het endometrium. Dan ontstaan eerst ectoderm en endoderm en daarna het mesoderm. (zie Afb.1)

Het ectoderm is het buitenste (*yange*) kiemblad. Dit zou de eerste aanleg van de *du mai* kunnen zijn. Het endoderm is het binnenste (*yinne*) kiemblad, een eerste aanleg van de *ren mai*. Tenslotte zou, zo redenerend, het mesoderm, het middelste kiemblad, een eerste aanleg van de *chong mai* zijn.

ectoderm	du mai
mesoderm	chong mai
endoderm	ren mai

Afb.1

Het Mesoderm

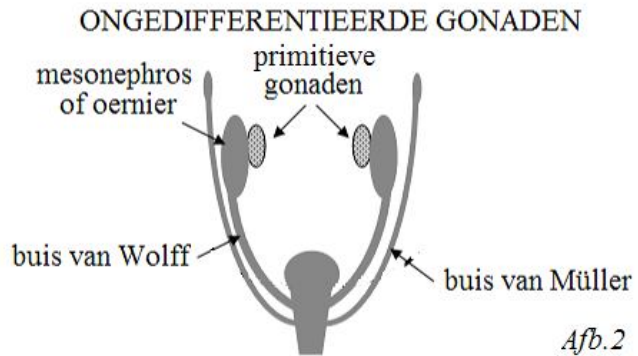
Het mesoderm ontwikkelt zich vanaf de 13^e dag van de zwangerschap. Uit dit mesoderm ontwikkelt zich onder andere het urogenitale systeem. Voordat de definitieve nier of metanephros aangelegd wordt, worden na elkaar twee voorlopige nieren gevormd. Eerst ontwikkelt zich de pro-nephros of voornier, daarna de meso-nephros of oernier. De definitieve nier ontstaat indirect uit de oernier, namelijk in de vijfde week van de zwangerschap uit de distale buis van Wolff, de afvoergang van de oernier (zie onder).

De primitieve gonaden waaruit later ovaria en testes ontstaan ontwikkelen zich langs de ventromediale rand van deze oernier. Er is hier dus embryonaal een duidelijke relatie te vinden tussen de gonaden en de nieren.

Tijdens de eerste acht weken van de ontwikkeling van de foetus zijn de gonaden nog ongedifferentieerd, dat wil zeggen dat ze hetzelfde zijn zowel voor de man als voor de vrouw. Bij beiden ontwikkelen zich de buizen van Müller en de buizen van Wolff.

De buizen van Wolff zijn de afvoergangen van de oer nier naar de sinus urogenitalis.

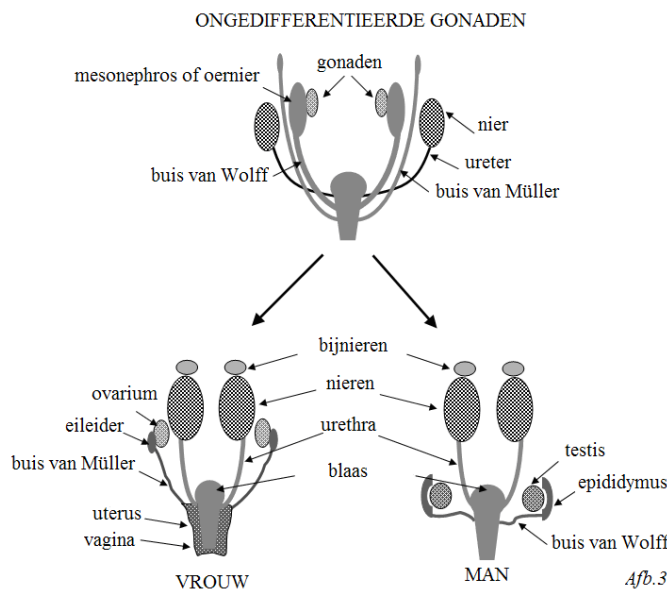
De buizen van Müller ontstaan naast de buizen van Wolff en groeien op geleide hiervan tot aan de genitale tuberkel. Wanneer de foetus zes weken oud is, bestaat het urogenitale stelsel uit de primitieve gonaden, het mesonephros of oer nier en twee paar buizen: de *Mesonephrogene* oer nier-buizen van Wolff en de *Para-mesonephrogene* buizen van Müller.

Afb.2

Vanaf de achtste week verdwijnen bij het mannelijk embryo de buizen van Müller vrijwel geheel onder invloed van het 'anti-Müller hormoon' en ontwikkelen de buizen van Wolff zich verder tot de ductus epididymidis, ductus deferens, vesicula seminalis en ductus ejaculatorius. Bij het vrouwelijk embryo verdwijnt de buis van Wolff bijna helemaal en uit de buizen van Müller ontstaan de tubae falopii (eileiders). De distale delen van de buizen van Müller fuseren en hieruit ontstaan de uterus en het bovenste deel van de vagina.

(zie Afb.3)

Afb.3

Conclusie

Het wordt dus duidelijk, dat wanneer *baozhong* voor de man vertaald wordt als 'paleis van de *jing*', de vrouwelijke equivalent daarvan de ovaria zouden moeten zijn in plaats van de uterus. De reden hiervoor is dat embryonaal en functioneel testes en ovaria meer vergelijkbaar zijn dat testes en uterus, daar zij zich beiden ontwikkelen uit de oer nier. De oer nier zou dan de plaats kunnen zijn waar volgens de Chinese geneeskunde de *yuan-jing* ligt opgeslagen, die zich ontwikkelt tot nier-*jing* in de vorm van eicellen en sperma. Aangezien de extra meridianen ook nier-*jing*

distribueren, is het aannemelijk dat de oer nier ook de oorsprong is van de extra meridianen.

Wanneer het embryo zich dan volledig ontwikkeld heeft en er gekeken wordt naar de schematische voorstelling van het urogenitale systeem (Afb.3), dan worden twee dingen duidelijk. Ten eerste dat het de nieren zijn die dit hele systeem voeden. Ten tweede komen alle structuren samen op de plaats die bij de vrouw overeenkomt met de uterus. Dit is waarschijnlijk de reden dat er in het algemeen voor gekozen wordt 'baozhong' te vertalen met 'uterus'. Uit dit artikel blijkt dat het begrip 'uterus' dan veel ruimer geïnterpreteerd dient te worden dan alleen als spier; het is het centrum van het urogenitale stelsel, en daarmee het centrum van 'de oorsprong van het leven'. Elk deel in dit systeem ontstaat uiteindelijk uit de

oernier. En het geheel is meer dan de som der delen, namelijk de werkelijke bron van het leven.

Ten Slotte

Acupunctuurpunten waarvan de naam refereert aan een actie in dit gebied zijn:

jing gong (paleis van de jing): GV-4 en BL-52;

dan tian (onderste cinnaberveld): CV-4, CV-5 en CV-7;

ming men (poort van het leven): GV-5, CV-4, CV-5;

bao men (poort van de *bao*): CV-4 en KI-13

Dank aan Anke van der Toorn, Bas Mourik en Filip Haas voor hun bijdragen in de vorm van correcties en suggesties.

Noten

1. Chapter 9 in *An exposition on the Eight Extraordinary Vessels* (Chace en Shima, 2010); Oorspronkelijk: *qi jing baa mi kao*
2. Chapter 13 in *An exposition on the Eight Extraordinary Vessels* (Chace en Shima, 2010); Oorspronkelijk: *qi jing baa mi kao*
3. *A complete translation of the yellow emperor's classic of internal medicine and the difficult classic*, door Henry C. Lu, Ling shu 65-27
4. idem: Ling shu 57-6
5. idem: Su wen 33-29
6. *Yellow Emperor's canon of Internal Medicine*: Ling shu 65
7. idem: Su wen 33
8. *A Practical Dictionary of Chinese Medicine*, door Wisemann & Feng, 1998
9. *A Dictionary of the Huang Di Nei Jing Su Wen*, door Hermann Tessenow and Paul U. Unschuld, 2008
10. The golden mirror of medicine (*yi zong jin jian* 醫宗金鑑, 742). Geschreven door Wu Qian e.a. in opdracht van de regering van de Qing dynastie.
11. Vertaling door Maciocia in *Obstetrics & Gynecology in Chinese Medicine*
12. *Huang di nei jing su wen* hoofdstuk 33
13. *The extraordinary fu*, door Elisabeth Rochat de la Vallee
14. *A Practical Dictionary of Chinese Medicine*, door Wisemann & Feng, 1998
15. Chapter 36, *Nan jing, the classic of difficulties*, door Paul.U Unschuld. Nederlandse vertaling door auteur.
16. Chapter 39, *Nan jing, the classic of difficulties*, door Paul.U Unschuld. Nederlandse vertaling door auteur.
17. Chapter 66, *Nan jing, the classic of difficulties*, door Paul.U Unschuld. Nederlandse vertaling door auteur.
18. *Lei Jing* (an analysis of the *nei jing*) door Zhang jing yue
19. *Lei Jing* (an analysis of the *nei jing*) door Zhang jing yue
20. *Jing Yue Quan Shu* (Jing Yue's complete works), door Zhang jing yue
21. *The Eight Extraordinary Meridians*, door Elisabeth Rochat de la Vallee
22. *Huang di nei jing ling shu 33*
23. *Huang di nei jing ling shu 38 and 62 and huang di nei jing su wen 44*
24. *Huang di nei jing su wen 44*